

DIDZA' BSÖLĚ'Ě PABLO LUYÚ GALACIA

Pablo rugapë' Dios bunách queë' Cristo naculé luyú Galacia

¹ Neda', Pablo, naca' gbaz queë' Cristo. Cutu gulasöla' neda' bunách. Jesucristocz bsölë'ë neda' ati' nunë' tsaxxön Lë' Xuzru' Dios, Nu na' buspán Jesús lu yöl-la' gut.

² Rugapa' Dios lbi'ili', nababli' yugu' cö' bunách queë' Cristo luyú Galacia, ati' nunquë' neda' tsaxxön böchi'ru' ni.

³ Rnabda'-në' Xuzru' Dios lenca' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli' len gunë' ga soa dxi icj lãdxi'dau'li'.

⁴ Jesucristocz budöd cuinë' lu yöl-la' gut ni'a qui dul-la' nabága'ru', buslé' rë'u lu le cunác rac dza ni zoaru' na'a. Benë' cni le nac le rë'ncznë' Xuzru' Dios.

⁵ Gactecz queë' Dios yöl-la' ba. Ca' gac.

Tuz nac didza' dxi'a queë' Jesucristo

⁶ Rubántsquida' ca runli', rucá'ntëli'-në' Dios. Lë' bulidzë' lbi'ili' quië gáquili' queë' ni'a qui le ruzá' ladxë'ë queëru' Jesucristo, san na'a ré'nili' si' lu na'li' tu didza' dxi'a nadzá'.

⁷ Le nactë cutu ca' zoa yetú didza' dxi'a san ru'a cni didza' le naculé bönni' tu'tsë'ë lbi'ili' len tē'nnë' lutsë'ë didza' dxi'a queë' Cristo.

⁸ Chqui' zoa nu gun lna' lau qui tu didza' dxi'a le cutu nac tuz ca nac lë na' bentu' lna' lau qui lauli' lbi'ili', rnabda'-në' Dios gunë' zxguia' nu na'

run cni. Ral-la' gunë' néda'cza' zxguia' chqui' cni guna', ati' chqui' gunë' cni tuë' gbaz la'y queë' Dios len zë'ë yehua' yubá, Dioscz gunë' lë' ca' zxguia'.

⁹ Chgnacza' cni zi'al, ati' na'a rnia' cni leyúbl: Chqui' zoa nu gun lna' lau qui tu didza' dxi'a le cutu nac tuz ca nac lë na' chgzxi' lu na'li', rn-abda'-në' Dios gunë' zxguia' nu na'.

¹⁰ ¿Naru' ráquitsali' rë'nda' gunli' neda' ba la'n cati' ru'a cni didza'? Cutu ca'. Rë'nda' uruja' dxi'a lahuë' Dios. ¿Naru' ráquitsali' rë'nda' la'dzág ládxi'gac neda' bunách? La'naru' rë'nda' la'dzág ládxi'gac neda' bunách, cutu gaca' huen dxin queë' Cristo.

Ca guc, böaquë' Pablo gbaz queë' Cristo

¹¹ Na'a, ral-la' gnözili' lë ni, böchi' lza'adau'. Didza' dxi'a na' runa' lban qui cutu blen lu icj ládxi'dau'gac bunách.

¹² Clëg bönni' budödë' lu na'a didza' dxi'a na', len clëg bönni' busëdnë' neda' lei. Jesucristocz buzéjni'në' neda' ca nac didza' dxi'a queë'.

¹³ Chbyöniczli' ca na' bencza' neda' zí'atël cati' ni' nazi' lu na'a ca ta'yíj ládxi'quë' Dios bönni' judío. Nöziczli' ca bena', szxöni gdxia ladxa'a bunách queë' Dios ta'yejlë' Cristo, len gu'nda' usnitia' ley-gac.

¹⁴ Ca nac le ta'yíj ládxi'quë' Dios bönni' judío, gúctëra' neda' blau ca yelati'z cuguluhuöatë' lza'a bönni' judío yu'uquë' iz ca yu'a neda', le gzxi'r lu na'a neda' ca lequë' le guludödë' lautu' ca glunczë' xuz xtau'tu'.

¹⁵ Cni guca' neda', san le naquë' dxi'i ladxi' Dios, gröczë' neda' zí'atël ca gulja' len bulidzë' neda' quië guna' xchinë'.

16 Ni'r, cati' gu'ncznë' Dios, benë' ga bënë'a-në' Zxi'në' quië bsölë'ë neda' tsjena' lban qui didza' dxi'a ca nac queë' Lë' laugac bunách gza'a. Cati' benë' cni, cutu yajtilja' nu nac bunách nu usëdi neda',

17 len cutu gyija' Jerusalén tsajyúa' nup ni' nac-gac gbaz queë' Cristo zi'al ca neda', san gyija' luyú Arabia, ati' gdöd ni' böja' yödZ Damasco.

18 Cni guc, chgdöd tsonn iz cati' ni' gyija' Jerusalén, yajyúa'-në' Pedro, ati' bugá'nlena' lë' gdu ca chidá' gbidz.

19 Tsal ni' zoa' cutu ca' blé'ida' yeturë' gbaz queë' Cristo. Tuzë' Jacobo, böchë'ë Xanru' blé'ida'-në'.

20 Didza' ni ruzuja' queëli' lu guich nac gdu'të li. Nözcznë' Dios cutu ca' rzi' yë'a.

21 Gdöd ni' gyija', gdöda' yugu' lu yödZ luyú Siria len luyú Cilicia.

22 Yugu' dza ni' cutu núnbë'icnë' neda' böchi'ru' náquicnë' queë' Cristo luyú Judea.

23 Gulanöznë' tuz lë na' gulaguixjö' quia' yezica' bunách, gulaná: “Bönni' na' gdxia ladxëlë rë'u zi'al, runë' lban na'a qui le réjlë'ru', lë na' gu'nnë' usnitië'.”

24 Cni guc, gulagu'ë Dios yöl-la' ba ni'a qui le runa' neda'.

2

Ta'zí' lu na'quë' Pablo yezíca'rë' gbaz queë' Cristo

1 Cati' chgdöd chidá' iz, gyéajlena' Bernabé, budx-ina' Jerusalén, ati' bchë'a-bi' bi'i Tito, dzagbi' neda'.

2 Gyija' ni' le bului'inë' neda' Dios ral-la' tsija'. Cati' bdxina' ni' bé'lengaca'-në' didza' tsla'l bönni'

ni' dē lu na'quē' dxin queē' Cristo, ati' gdíxjöi'da' lequē' ca nac lban runa' qui didza' dxi'a laugac bunách gza'a. Cni bena' le gu'nda' cutu ugá'n daduz dxin na' chbena', lenca' dxin ni runa' na'a.

³ Zal-la' cunacbi' judío bi'i Tito, bi'i lza'a, cutu glunē' ga grugu lu xpéla'bi' lē na' nac bē' nu nac queē' Dios ca tunczē' bönni' judío.

⁴ Le nactē gulacuá' ni' la'gac bunách, lu yöl-la' rguilj ladxi' quequē' ta'nē' nacquē' böchi'ru', ati' glē'nnē' lunē' ga grugu lu xpéla'bi' bi'i Tito lē na' nac bē'. Yugu' bönni' ni nunquē' tsazxón rē'u, len tu'yúlanzē' ca runru' quiē láquibe'inē' ca nularu' lu na' le rna bē' zxba queē' Moisés le nacru' tuz len Jesucristo. Glē'nnē' lunē' ga huöacru' leyúbl ca bönni' nadá'ugac lu na' zxba na'.

⁵ Nitú chi'z, cutu ca' bē'tu' lequē' latj. Cni bentu' quiē gac gun chi'itu' le nac gdutē li qui didza' dxi'a quiē gac uzi'li' xbey didza' dxi'a na'.

⁶ Yugu' bönni' ni' ráquiru' dē lu na'quē' dxin queē' Cristo cutu bi gulaná bé'inē' neda' le cub. Cutu bi rui' ladxa'a ca nacquē', le cutu rbequi xbeynē' rē'u Dios ca ta'bequi xbey rē'u bunách.

⁷ Cutu gulaná bé'inē' neda' le cub, le gláquibe'inē' nudödē' Dios lu na'a dxin queē', rjena' lban qui didza' dxi'a laugac bunách gza'a, la' tuz ca na' nudödē' Dios lu nē'ē Pedro dxin queē', runē' lban qui didza' dxi'a laugac bunách judío.

⁸ Len yöl-la' huac queē', Dios benē' neda' gbaz queē' quiē usēdda' bunách gza'a, la' tuz ca benē' Pedro gbaz queē' quiē usēdnē' bunách judío.

⁹ Jacobo len Pedro len Juan, bönni' ni' ráquiru' dē lu na'quē' dxin queē' Cristo, gláquibe'inē' nudödē' Dios lu na'a dxin ni. Qui lē ni na' gulazí' lu na'quē'

neda' len Bernabé, ati' bentu' tuz didza' tsjentu' xchinë' Dios laugac bunách gza'a neda' len Bernabé, ati' lequë' lunë' xchinë' Dios laugac bunách judío.

¹⁰ Gláta'yuë' lautu' tuz tsajneytu' gáclentu' bunách yechi', ati' lë ni rui'tecz ladxa'a runa'.

Pablo rdil-lë' Pedro lu yödz Antioquía

¹¹ Ni'r cati' bdxinë' Pedro Antioquía, gdil-la' lë', le bchíxinë' ca benë'.

¹² Cni' guc, le gdágulenë' zi'al tsaxxön bunách gza'a ni', benë' cni' cati' guladxinrë' la'quë' bönni' da'quë' Jacobo. Ni'r gzu lahuë' rubiguë'ë, len cutur gdágulenë' tsaxxön bunách gza'a na' le gúdxinë' bi lunë' bönni' na' nazi' lu na'quë' tunë' ga grugu lu xpëla'quë' bönni' gza'a ca rna bë' zxba queë' Moisés.

¹³ Ni'r yela'quë' bönni' judío ni' ta'yejlë'ë Cristo glunë' tsaxxön Pedro ca runë' lu yöl-la' radxi queë', ati' cni' guc ga bdxintë glunë' ga gúdxinë' ca' Bernabé ati' lë' benë' tsaxxön lequë'.

¹⁴ Ni'r cati' blé'ida' cutu tunë' ca rna le nac gdutë li le rusëdi rë'u didza' dxi'a, gudxa'-në' Pedro lauquë' yúgu'të bönni' queë' Cristo nacu'ë ni', gnia': "Li' nacu' bönni' judío, san runu' li' ca tun bunách gza'a len clëg ca tunë' bönni' judío. ¿Bizz quië rë'nnu' gunu' ga lun bunách gza'a ca tunë' bönni' judío?"

Nulagac bunách judío le ta'yejlë' Cristo ca nulgac ca' bunách gza'a

¹⁵ Gudxa'-në' ca' Pedro: "Rë'u ni' nacru' bönni' judío le nacquë' judío xuz xna'ru', len clëg nacru' bunách gza'a, cunúnbë'gac Dios.

16 Nóziczru' nutu nu huöac tsahui' lahuë' Dios le run nu na' ca rna bë' zxba queë' Moisés. Tuz huöac tsahui' nu na' rejlë' Jesucristo. Lëzca' cni rë'u réjlë'ru' Jesucristo quië huöacru' tsahui' lahuë' Dios, len clëg le runru' ca rna bë' zxba queë' Moisés. Nutu nu huöac tsahui' lahuë' Dios le runë' ca rna bë' zxba queë' Moisés."

17 Na'a, ráquiru' nuhuöacru' tsahui' le réjlë'ru' Cristo, san chqui' nac bë' nacru' bönni' dul-la' ca nacgac bunách gza'a, ¿naru' gnátsaru' runë' Cristo ga runru' dul-la'? Cutu ca'.

18 Chqui' rui' ladxa'a uchisa' zxba le chbuquindja', lë ni nac bë' rguitsja' zxba queë' Dios.

19 Le cutu guc guna' ca rna bë' zxba queë' Moisés, chnac quia' tsca chnatia'. Le nac cni, nulá' na'a lu na' zxba na' quië soa' gbana' len guna' ca rë'nnë' Dios.

20 Nac quia' ca chgútlena' tsaxzõn Cristo lë'i yag cruz ga na' gutië' Lë'. Qui lë ni na' clëg neda' ni zoa' nabana', san zoë' nabanë' Cristo lu icj lãdxi'dau'hua'. Tsca nac, zoa' nabana' na'a, nac le réjlë'a Zxi'në' Dios, Bönni' na' bdxì'inë' neda' len budöd cuinë' lu yöl-la' gut uláz quia' neda'.

21 Cutu rë'nda' uzóa' tslal' le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios. La'naru' huac huöaquë' tsahui' lahuë' Dios bönni', le runë' le rna bë' zxba queë' Moisés, ni'r daduz gutië' Cristo.

3

Le rna bë' zxba queë' Moisés, len le réjlë'ru' Cristo

1 Lbi'ili', bönni' cunözi. Lbi'ili', bönni' Galacia. ¿Nuzxa caz bentsa queëli' yöl-la' udzá' quië cutur

gunli' ca rna le nac gdutë li? Gazxj ga rë' bului'itu' lbi'ili' le rata' queëru' le gutië' Jesucristo lë'i yag cruz.

² Gul-quixjöi' neda' lë ni. ¿Naru' dusóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y le benli' ca rna bë' zxba queë' Moisés o le gyëjlë'li' didza' dxi'a byönili'?

³ ¿Nacxcz guc nacli' cunözi cni? Gzu lauli' nacli' queë' Dios le zóalenë' lbi'ili' Dios Bö' La'y. ¿Naru' ráquitsali' udx gunli' ga gáquili' queë' Dios racz queëli'?

⁴ ¿Naru' daduz guc queëli' yúgu'të lë na' gzxaca' gdi'li'? Cutu ca' gac cni.

⁵ Cati' Dios rsölë'ë queëli' Dios Bö' La'y len runnë' lbi'ili' latj gunli' yugu' yöl-la' huac qui yehua' yubá, ¿i runë' cni le runli' ca rna bë' zxba queë' Moisés o le réjlë'li' didza' dxi'a na' byönili'?

⁶ Lu guich la'y rna: “Gyejlë'ë Dios Abraham, ati' Dios gnë' naquë' tsahui' le gyejlë'ë Lë'.”

⁷ Qui lë ni na' ral-la' gnözili', nacgac gdu zxi'n xsoë' Abraham nup na' ta'yejlë' Dios.

⁸ Nayúj lu guich la'y, rui' didza' zí'atël ca gunë' Dios, gnë' naquë' tsahui' bönni' gza'a la'yejlë'ë Lë'. Qui lë ni na' Dios gdíxjöi'në' Abraham zí'atël ca nac didza' dxi'a, gnë': “Lu në'ë Zxi'n Xsu' guna' ga gac dxi'a quegac bunách gdutë yödzyú.”

⁹ Cni nac, gyejlë'ë Dios Abraham, ati' Dios benë' ga guc dxi'a queë'. Lëzca' cni na'a, runë' Dios ga rac dxi'a quegac yúgu'të nup ta'yejlë' Lë'.

¹⁰ Nabága'quë' zxguia' bönni' na' tu'zxöni ládxi'quë' luhuöaquë' tsahui' le tunë' ca rna bë' zxba queë' Moisés. Cni nac, le nayúj lu guich la'y, rna: “Nabága'quë' zxguia' yúgu'të bönni' cutu tunë' gdutë le rna bë' zxba na'.”

11 Na'a, nac bë' nutu nu huöac tsahui' lahuë' Dios le run nu na' le rna bë' zxba na', le nayúj lu guich la'y, rna: “Soa gban le rejlë' Lë' nu na' nuhuöác tsahui' lahuë' Dios.”

12 Ca na' nuhuöác tsahui' lahuë' Dios nu rejlë' Cristo nadzá' ca nac qui bönni' ruzxöni ladxë'ë nuhuöaquë' tsahui' le runë' ca gna bë'ë Moisés. Nayúj lu guich la'y, rna: “Soa gban nu run gdu'të le rna bë' zxba na'.”

13 Cristo buslé' rë'u lu na' le rchugu queëru' le nayúj lu zxba na', le bë'ë latj nu bchugu queë' uláz queëru'. Cni nac, le nayúj lu guich la'y, rna: “Narugu quegac yúgu'të nup da'gac lë'i yag.”

14 Cni guc queë' Cristo quië gac gunë' Dios ca na' gzxi' lu në'ë queë' Abraham, gnë' gunë' ga gac dxi'a quegac bunách gza'a lu në'ë Jesucristo quië gac gunë' ga dusóalenë' rë'u Dios Bö' La'y chqui' huayéjlë'ru' Lë', ca na' gzxi' lu në'ë Dios gunë'.

Zxba queë' Moisés len le gzxi' lu në'ë Dios gunë'

15 Na'a, böchi' lza'adau', rëpa' lbi'ili' tu le run lsaqui', tu le rac queëru', rnia': Cati' chglunë' tuz xtídza'quë' chopë' bönni' len chglunë' tsutsu didza' na', nutu nu gac utsá' didza' na', len cutu gac nu gzan didza' na'.

16 Dios gzxi' lu në'ë bi gunë' queë' Abraham len qui xzi'n xsoë'. Ga nayúj lu guich lë ni, cutu rna: “Quegac xzi'n xsoë'”, le rui' didza' quegac bunách zian, san rna: “Qui xzi'n xsu'.” Lë ni rui' didza' queë' tuzë' bönni', Lë' Cristo.

17 Lë ni rë'nda' gnia': Dios benë' tuz didza' len Abraham len gzxi' lu në'ë gunë' ca rna didza' bë'ë. Na'a, le nayúj lu zxba queë' Dios, le benë' Dios tap gayuá' yu chi uruá' iz gdöd ni' cati' gudxë' cni

Abraham, cutu gac ugúa lë na' gzxì' lu në'ë Dios gunë', len cutu gac usúl lei.

18 Na'a, chqui' ral-la' gunru' ca rna bë' zxba na' quië si'ru' le gzxì' lu në'ë Dios gunzë', cutur nac tu le gzxì' lu në'ë gunzë'. Dios runzë' cni le gzxì' lu në'ë gunë' cni queë' Abraham.

19 Chqui' cni nac, ¿bìzx quië gna bé'inë' bunách Dios le nayujgac lu zxba queë'? Dios gna bé'inë' cni bunách quië gac bë' zxguia' nabága'gac, san guc cni tuz ga bdxintë dza na' bla' lahuë' zxi'n xsoë' Abraham na', Nu na' gzxì' lu në'ë Dios gunë' qui lë na'. Le nayujgac lu zxba queë' Dios, bsölë'ë Lë' yödzyú ni lu na'quë' gbaz la'y queë', ati' Moisés budödë' didza' ca nacgac zxba na'.

20 Cati' tuzë' bönni' bi rzi' lu në'ë gunë' cutu naquín nu udöd didza', ati' Dios, tuzë' naquë'.

Bìzx quië gna bé'inë' bunách Dios le nayujgac lu zxba queë'

21 Na'a, le nayujgac lu zxba queë' Dios, ¿naru' ta'dá'baga' lë na' gzxì' lu në'ë Dios gunë'? Cutu ca'. La'naru' gna bé'inë' rë'u Dios le gac gun ga soaru' gbanru' tsaz, ni'r huac huöacru' tsahui' lahuë' Dios chqui' gunru' ca rna bë' zxba na'.

22 San tsca nac lë na' nayúj lu guich la'y, rna nabága'ru' dul-la' yúgu'tëru'. Cni nac quië gac si'ru' lë na' gzxì' lu në'ë Dios gata' queëru' cati' tséjlë'ru' Jesucristo.

23 Zí'atël ga bdxin dza gac tséjlë'ru' Cristo, gna be'i rë'u le rna bë' zxba na', ca na' zoa le rna be'i bönni' yu'ë lidx guia. Cni guc ga bdxintë dza guc bë' gac huöacru' tsahui' chqui' huayéjlë'ru' Lë'.

24 Cni nac, gna be'i rë'u le rna bë' zxba queë' Dios ati' lei guc queëru' ca tu nu rusëdi rë'u ga bdxintë dza bla' lahuë' Jesucristo, quië gac huöacru' tsahui' lahuë' Dios chqui' huayéjlë'ru' Lë'.

25 Na'a, le chbdxin dza gac huöacru' tsahui' chqui' huayéjlë'ru' Cristo, cutur rna be'i rë'u lë na' busëdi rë'u.

26 Yúgu'tëli' nacli' zxi'nczë' Dios le réjlë'li' Jesucristo, len chnacli' tuz len Lë'.

27 Yúgu'të nup nadilgac nis quië luhuöác tuz len Jesucristo, nuhuöacgac ca nacczë' Lë'.

28 Cutur narujgac chopl bönni' judío len bönni' gza'a, len cutur narujgac chopl bönni' nada'u len bönni' cunada'u, len cutur narujgac chopl bönni' len ngul. Cati' böacli' tuz len Jesucristo, yúgu'tëli' böacli' ca' tuz len lza'li' tuli' len yetuli'.

29 Na'a, chqui' náquili' queë' Cristo, nacli' ca' zxi'n xsoë' Abraham, len nazi'li' lë na' gzxi' lu në'ë Dios gunnë' queë' Abraham.

4

1 Lë ni le rë'nda' gnia': Tsal ni rbözbi' tubi' bi'i bönni'dau' dza ulu'ë xuzbi' si'bi' bi ral-la' gunnë' queëbi' xuzbi', ni' nachi' bi'idau' len cutu nactërbi' blau ca tu bönni' nada'u, zal-la' le nactë gaqui queëbi' yúgu'të.

2 Tsal ni nachi' bi'idau', nacuá' nup ta'ná be'i lëbi' len tu'gún dxin le gaqui queëbi' ga gdxintë dza chnunë' queëbi' xuzbi'.

3 Lëzca' cni rac queëru'. Tsal ni' gucru' ca bi'idau', gna be'i rë'u zxba ca rac yödzyú ni.

⁴ Ni'r cati' bza'a dza, Dios bsölë'ë ni Zxi'nczë'. Guquë' zxi'nnu tunu ngul ca nacru' rë'u, ati' gna be'i Lë' le rna bë' zxba quequë' bönni' judío.

⁵ Cni guc queë' quië guc buslé' nup na' rna be'i lequë' le rna bë' zxba na', quië huöacru' zxi'në' Dios.

⁶ Quië gac bë' chnacli' zxi'nczë', Dios buchizië' icj lãdxi'dau'li' Dios Bö' La'y, ati' Lëczë' rulidzë' Dios uláz queëli', rnë': "Dad."

⁷ Cni nac, chnacli' zxi'në' Dios, len cutur nacli' ca bönni' nadá'ugac. Na'a, le nacli' zxi'nczë', Dioscz nazí' lu në'ë gaqui queëli' le naqui queë' le nacli' tuz len Cristo.

Pablo rui' ladxë'ë bönni' Galacia ta'yejlë'ë Cristo

⁸ Cati' ni' cunúnbe'ili'-në' Dios, gucli' ca bönni' nadá'ugac, benli' dxin quegac bdau' guiöj bdau' yag. Cutu ca' nacgac Dios bdau' na'.

⁹ Na'a, le núnbë'li'-në' Dios, o huac gnaru': Le nunbë'ë lbi'ili' Dios, ¿bizx quië rë'nili' ubi'ili' lu na' zxba na' nutu nu uzí' xbey? ¿Naru' rë'nitsali' gacli' leyúbl bönni' nadá'ugac, gunli' dxin qui le rna bë' zxba na'?

¹⁰ Runli' zxön tu tu dza, len tu tu beo', len tu tu le rac, len tu tu iz.

¹¹ Rádxida' bi' gac queëli'. ¿Naru' nuhuöác daduz dxin bena' quië gúnbë'li' le nac gdutë' li'?

¹² Ráta'yua' lauli', böchi' lza'adau', gacli' ca naca' neda', nulá' lu na' le gna bë'ë Moisés. Cni ral-la' gunli' le böaca' neda' ca gucli' lbi'ili'. Cutu bi benli' quia' neda' le cunác dxi'a.

¹³ Chnöziczli' bizx quië na' gzu lahua' runa' lban lauli' qui didza' dxi'a. Bena' lban ni' le güí'tsquida'.

14 Cutu buca'nli' neda' ca'z, len cutu buzoali' neda' tsla'l zal-la' bgútili' ni'a qui guidzhuë' quia' na'. Benli' neda' ba la'n, tuz ca gunli'-në' ba la'n gbaz la'y queë' Dios, o ca gunli'-në' ba la'n Jesucristocz.

15 Budzíjitsquili' dza ni'. ¿Bizxa caz guc queëli' le cutur rac cni queëli'? Lë ni gac gnia' ca guc queëli': “La'naru' guc le sáqui'li' gunli', huabijli' yöj lauczli', gunnli' quia'.”

16 Na'a, ¿ba ráquili' nuhuöaca' nu curle'i lbi'ili' dxi'a le gudxa' lbi'ili' catëz nac?

17 Tui' ládxi'quë' lbi'ili' bönni' ni' tu'tsë'ë lbi'ili', san clëg quië gac dxi'a queëli'. Të'nnë' lunë' ga ubíj ládxi'li' netu' ati' güi' ládxi'li' lequë'.

18 Na'a, nac dxi'a zoa nu rui' ladxi' lbi'ili', san tuz chqui' nac quië gac dxi'a queëli'. Cni rui'tecz ladxa'a lbi'ili', len clëgz cati' ni' zóalena' lbi'ili'.

19 Lbi'ili', zxi'na'dau'. Ca na' rac queënu ngul chzoa soabi' bi'idau' queënu, rzaca' rgui'nu, rzaca' rgui'a neda' leyúbi ni'a queëli' ga gdxinr dza gacli' gdu ca naquë' Cristo.

20 La'naru' sóalena' lbi'ili' na'a quië gac güi'lena' lbi'ili' didza' nadzá', le ruúbi rugui'da' ni'a queëli'.

Le run lsaqui' le guc quecnu Agar len Sara

21 Na'a, nul-li' rë'nili' udöd cuinli' lu na' zxba queë' Moisés, gul-na'tsca' didza' ni gu'a. ¿Naru' gatga buzë nagli' le rna bë' zxba na'?

22 Lu zxba na' rna cni: “Gulacua'bi' chopbi' bi'i bönni'dau' queë' Abraham. Tubi' gucbi' zxi'nnu ngul nadá'unu, ati' yetubi' gucbi' zxi'nnu ngul cunadá'unu.

23 Zxi'nnu ngul nadá'unu na' guljbi' lu ni'a lu na' bunách tsca taljbi' yúgu'tëbi' bi'idau', san zxi'nnu ngul cunadá'unu na' guljbi' le gzxi' lu në'ë Dios gunë' ga galjbi'."

24 Lë ni nac tu le run lsaqui'. Ca guc quecnu chopnu ngul ni ruluí' ca nac chop didza' dzag bénlenë' bunách Dios. Tu didza' dzag na' nac le benë' Dios lu gui'a Sinaí, le ruluí' lë na' guc queënu Agar. Bönni' na' rna be'i lequë' didza' dzag ni, nacquë' ca zxi'nnu Agar len nacquë' ca bönni' nadá'ugac lu na' didza' dzag na'.

25 Le gucnu Agar na' ruluí' ca' ca nac gui'a Sinaí zoa luyú Arabia, len ruluí' ca' ca nac yödZ Jerusalén na'a dza, le nac ca tu bönni' nada'u tsazxön len nup nacué' lu yödZ na'.

26 San nadzán Jerusalén na' zoa yehua' yubá, ati rë'u ni nacru' bunách uládz qui yödZ ni'.

27 Nayúj lu guich la'y le rna:
Budziji, ngul huödx, cunacué' zxi'nu'.
Lu yöl-la' rudziji quiu' grödxya'a,
Zal-la' gatga guc quiu' le rzaca' rgui'nu ngul
Chzoa soabi' bi'idau' queënu.
Budziji. Zal-la' nubíj ládxi'gac li' bunách,
Dios gunë' ga la'yantër zxi'nu'
Ca bi'i queënu ngul zóalennu bönni' queënu.

28 Böchi' lza'adau', rë'u ni nacru' ca gucbi' Isaac, zxi'në' Abraham. Nacru' ca zxi'n xsoë' Abraham, gzxi' lu në'ë Dios la'cua'bi' queë'.

29 Dza ni', bi'i na' guljbi' ca taljbi' yúgu'tëbi' bi'idau', gdxia ládxi'bi' bi'i na' guljbi' ni'a qui yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y. Lëzca' cni rac queëru' na'a, ta'bía ládxi'gac rë'u bunách yödZlyú ni.

³⁰ Na'a, ¿bizxa caz rna le nayúj lu guich la'y? Cni rna: “Gru'n-nu ni'l ngul nadá'unu na' tsaxxón len zxi'nnu, le cutu gac si'bi' zxi'nnu ngul na' tsaxxón len zxi'nnu ngul cunadá'unu le gzxi' lu në'ë Dios gaqui queëbi' zxi'nnu ngul cunadá'unu na'.”

³¹ Cni nac, böchi' lza'adau'. Cutu nacru' ca nacbi' zxi'nnu ngul nadá'unu na'. Rë'u nacru' ca zxi'nnu ngul cunadá'unu.

5

Gul-gún chi'i cuinli', uga'nli' lu yöl-la' nadzán

¹ Chnadzanru' le busanë' rë'u Cristo. Gul-zóa tsutsu chqui'nu', uga'nli' lu yöl-la' nadzán na'. Cutu gzoa cuinli' leyúbl lu na' zxba queë' Moisés, cui gacil' ca bönni' nadá'ugac.

² Gul-zë nagli' didza' ru'a. Neda', Pablo, rëpa' lbi'ili' chqui' güi'li' latj nu gchugu lu xpëla'li' ca rna bë' zxba na', cutu ca' uzi'li' xbey le benë' Cristo.

³ Leyúbl rë'nda' gyëpa' nütitëz bönni' ru'ë latj nu gchugu lu xpëlë'ë cni, run bayúdx gunë' gdutë le rna bë' zxba queë' Moisés.

⁴ Nul-li' ráquili' huöaclil' tsahui' lahuë' Dios le runli' ca rna bë' zxba na', chnulá'alenli'-në' Cristo. Chbusanli' le ruzá' ladxë'ë queëru' Dios.

⁵ Rë'u ni ruzxöni ládxi'ru' huöacru' tsahui' lahuë' Dios ni'a qui yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y le réjlë'ru' Cristo.

⁶ Chqui' nacru' tuz len Jesucristo, cutu bi zaca' chqui' narugu lu xpëla'ru' ca rna bë' zxba na' o chqui' cunarugu cni lu xpëla'ru'. Le nactër lsaca' nac tséjlë'ru' Cristo, le gun ga gdxil'iru' lza'ru'.

⁷ Dxí'adau' guc ca gzu lauli' runli' dza ni'. ¿Nuzxa caz ben ga buca'nli' le nac gdutë li?

⁸ Cutu benë' ga benli' cni Dios, Nu rulídz lbi'ili'.

⁹ Cutu gal ládxi'li' lë ni rna: “Lati'z xnë'i yöt xtil run ga ruhuázx gdutë cua nazí' xnë'i na'.”

¹⁰ Le nacru' tuz len Xanru', runa' löz ca nac queëli', sa' ládxi'li' tuz ca rza' ladxa'a neda', ati' Dios gunë' zxguia' bönni' ni' rutsë'ë lbi'ili', núti'tëz nu naquë' bönni' na'.

¹¹ Na'a, ca nac quia' neda', böchi' lza'adau', nacuá' nup ta'ná rusëdda' bunách ral-la' grugu lu xpëla'quë' bönni' ca rna bë' zxba queë' Moisés. Chqui' runa' cni, ¿bizx quië ta'bía ládxi'quë' neda' bönni' judío? La'naru' rusëdda' cni, nutu nu ley neda' le runa' lban ca gutië' Cristo lë'i yag cruz.

¹² Ca nac qui nup ni' tu'tsá' lbi'ili', të'ni grugu lu xpëla'li' lë na', la'naru' la'chugu tsaz cuingac.

¹³ Ca nac queëli', böchi' lza'adau', Dios bulidzë' lbi'ili' quië gacli' bunách nadzangac. Cutu ugunli' dxin yöl-la' nadzán na' quië gunli' ca rzëz ládxi'li', san quië gunli' dxin qui lza'li' tuli' yetuli', le nadxi'ili' lza'li'.

¹⁴ Yúgu'të le rna bë' zxba queë' Dios run nu na' run ca rna bë' zxba na' rna: “Ral-la' gdx'i'inu' lza'u ca nadxí'i' cuinu'.”

¹⁵ Na'a, chqui' rzi' quídza'li' lza'li' tuli' yetuli', runli' ca tunba' böa' guixi' snia', táguya'aba' len tagu lza'cba', gul-yú qui nadxi usnitli' lza'li' tuli' yetuli'.

Le runru' racz queëru' len le runru' len yöl-la' huac queë' Dios Bö' La'y

¹⁶ Lë ni rëpa' lbi'ili': Gul-güí' latj gna bé'inë' lbi'ili' Dios Bö' La'y, ati' ni'r cutur gunli' ca rzëz ládxi'li' lu yöl-la' bunáchz queëli'.

17 Yugu' le rzë ládxi'ru' gunru' lu yöl-la' bunáchz queëru' cutu rajlözgac le rë'nnë' gunru' Dios Bö' La'y, ati' lë na' rë'nnë' Dios Bö' La'y cutu rajlöz yugu' le ré'niru' gunru' lu yöl-la' bunáchz queëru'. Chop ni, cutu rajlözgac, len qui lë ni na' cutu gac gunli' ca rë'niczli'.

18 Na'a, chqui' rui'li' latj gna bé'inë' lbi'ili' Dios Bö' La'y, cutur gna be'i lbi'ili' le rna bë' zxba queë' Moisés.

19 Nacgac bë' le tun bunách, nup tun ca rë'ni yöl-la' bunáchz quegac:

Ta'guitsjë' zxba qui yöl-la' nutság na'.

Tunë' le cunác.

Tunë' le nacgac xöhui' len le cunacgac tsahui'.

20 Ta'yij ládxi'quë' bdau' guiöj bdau' yag.

Tunë' yöl-la' udzá'.

Cutu ta'lé'inë' lza'quë' dxi'a.

Ta'díl-lenë' lza'quë'.

Tu'zxé'inë' lza'quë'.

Ta'leynë'.

Tu'huídi'në'.

Ta'rujë' chochl.

Tu'bijë' tsla'í nup da'gac lequë'.

21 Ta'zë ládxi'quë' le dë qui lza'quë'.

Tu'dödcdë' bunách.

Ta'zúdxinë' len tágulë'ë.

Ta'död bé'inë' ca tunë'.

Le zian le cni tunë'. Neda' ruzeyda' lbi'ili' bach na'a cui gunli' cni ca na' buzeyda' lbi'ili' bach zi'al, rnia': Nup tun cni cutu ca' la'del-li' la'yáz ga na' rna bë'ë Dios.

22 Na'a, nac bë' runë' dxin lu icj ládxi'dau'ru' Dios Bö' La'y le runru' cni:

Nadxi'iru' lza'ru'.

Rudziji ládxi'ru'.
 Zoa dxi icj ládxi'dau'ru'.
 Rbözru' zxön ladxi'.
 Rui' ládxi'ru' lza'ru'.
 Nacru' dxi'i ladxi'.
 Runru' ca rnaru'.
²³ Nacru' nöxj ladxi'.

Rna be'i cuinru'.
 Cutu ca' gna bé'inë' rë'u Moisés cui gunru' yugu' le
 cni.

²⁴ Bönni' náquicnë' queë' Cristo cutur tunë' ca
 të'ncznë', len cutu tunë' le ta'zëz ládxi'que' lu
 yöl-la' bunáchz quequë'.

²⁵ Dios Bö' La'y nabániru'. Lëczë' ral-la' gna bé'inë'
 rë'u ca nac yúgu'të le runru'.

²⁶ Cutu ral-la' gun ba zxön cuinru', len cutu
 utsa'ru' lza'ru' turu' yeturu', len cutu uzzé'iru'
 lza'ru' turu' yeturu'.

6

Ral-la' gáclenru' lza'ru'

¹ Na'a, böchi' lza'adau', chqui' glé'ili' runë'
 dul-la' böchi' lza'li', ni'r nul-li' zóalenë' lbi'ili' Dios
 Bö' La'y, ral-la' gunli' ga ubí'i ladxë'ë bönni' na',
 san run bayúdx gunli' cni lu yöl-la' nöxj ladxi'
 queë'li' len uyú cuinli' qui nadxi cu'u lbi'ili' nöz
 dul-la' tu' xöhui'.

² Gul-gaclen lza'li' tuli' yetuli' tsca nac yua'
 nabága'li'. Chqui' gunli' cni, gunli' ca rna le gna
 bé'inë' rë'u Cristo.

³ Chqui' zoa nu bönni' ráquinë' chnadél-li'në'
 yöl-la' zxön, san cutu bi nadél-li'në', bönni' ni rzi'
 yé'inë' la' cuinzë'.

⁴ Tu tuë' bönni' ral-la' cuequi xbeynë' le runë'. Ni'r chqui' urujë' dxi'a, huac gun ba zxön cuinë' ca nac le chnunë' len cutu gun bayúdx uyúë' ca nungac yezica' bunách chqui' benë' le nacr dxi'a o cutu.

⁵ Tu tuë' bönni' ral-la' gu'ë le nuspaguë'ë lë' Dios.

⁶ Chqui' zoa nu rusëdi lbi'ili' ca nac didza' dxi'a, ral-la' unödžili' qui nu na' rusëdi lbi'ili' lati' le dë queëli'.

⁷ Cutu si' ye'i cuinli', le cutu gac si' yé'ili'-në' Dios. Lapli' tsca le razli'.

⁸ Chqui' le razli' nacgac le runli' ca rzëz ládxi'li' lu yöl-la' bunáchz queëli', le lapli' gac yöl-la' gut. Chqui' le razli' nacgac le runli' ca rdzag ladxë'ë Dios Bö' La'y, lapli' le gunnë' queëli' Dios Bö' La'y, le nac yöl-la' na'bán gdu.

⁹ Cni nac, cutu ral-la' gsanru' gunru' le nac dxi'a, ati' chqui' cutu gcuidi' ládxi'ru', huadxín dza lapru'.

¹⁰ Qui lë ni na', bátti'tëz gata' queëru' latj, ral-la' gunru' le nac dxi'a quegac yúgu'të bunách, len le nac blau, ral-la' gunru' cni quegac böchi' lza'ru' ta'yejlë'ë Cristo.

Le buzujë' lu guich Pablo ga ruúdx

¹¹ Gul-yú cati' zxön didza' ni ruzuja' queëli' lu guich na' cuina'.

¹² Nup ni' të'ni lun ga grugu lu xpëla'li' ca rna bë' zxba queë' Moisés, tunë' cni quië lurujë' dxi'a laugac bunách len cui la'bía ládxi'gac lequë' bunách le tunë' lban ca gutië' Cristo lë'i yag cruz.

¹³ Na'a, bönni' ni' narugu lu xpëla'quë' ca rna bë' zxba queë' Moisés, cutu tunë' gdutë ca rna le nayúj

lu zxba na'. Të'nnë' lunë' ga grugu lu xpëla'li' quië gac lunz ba zxön cuinquë' le la'dél-li'në' la'ná bé'inë' lbi'ili'.

¹⁴ Ca nac quia' neda', guna' zxön tuz le benë' Xanru' Jesucristo cati' gutië' lë'i yag cruz. Ni'a qui le benë' Cristo lë'i yag cruz, le dë yödzyú ni nac quia' ca tu le chnat, cutu rui' ladxa'a lei, ati' neda' naca' quegac bunách yödzyú ni ca bönni' nat, cutu tui' ládxi'quë' neda'.

¹⁵ Chqui' nacru' tuz len Jesucristo, cutu bi zaca' chqui' narugu lu xpëla'ru' ca rna bë' zxba na' o chqui' cunarugu cni lu xpëla'ru'. Le nactër lsaca' nac gacru' bunách cub lu icj ládxi'dau'ru'.

¹⁶ Yúgu'të bönni' na' tunë' ca rna bë' zxba runa' ni, len yúgu'të bönni' na' náquicnë' queë' Dios, rnabda'-në' Dios gunë' ga soa dxi icj ládxi'dau'quë' len huechi' ladxë'ë lequë'.

¹⁷ Na'a su lau, cutur ral-la' nu utsá' neda', le nacuá' lu xpëla'a btsoj nacgac bë' naca' huen dxin queë' Xanru' Jesús.

¹⁸ Na'a, böchi' lza'adau', rnabda'-në' Xanru' Jesucristo uzá' ladxë'ë queëli' yúgu'tëli'. Ca' gac.

Didza' cub rucá'n tsahui'
New Testament in Zapotec, Southern Rincon
(MX:zsr:Zapotec, Southern Rincon)

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Southern Rincon

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Rincón Sur [zsr], Mexico

Copyright Information

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Southern Rincon

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

7feac3cb-fa00-54f1-b2be-b4d6aa29755b